

GÖR SVERIGE KÄRNKRAFTSSTORT IGEN

SÖREN HOLMBERG, RICHARD KARLSSON
OCH BJÖRN RÖNNERSTRAND

Sammanfattning

Kärnkraften har varit en konfliktfråga i Sverige under snart sextio år. Detta kapitel undersöker svenskarnas inställning till denna ”eviga” stridsfråga. Kapitlet visar att opinionen kring kärnkraften legat stabil de senaste åren, med en klar övervikt för att använda kärnkraften. Stödet är dock svagare bland kvinnor, personer ideologiskt till vänster och miljöintresserade. Kapitlet riktar fokus mot betydelsen av nationalistiska värderingar. Genom en analys av data från både SOM-institutet och Valundersökningen visar vi att grad av nationalism är kopplat till stöd för kärnkraften och att detta gäller för olika sätt att mäta nationalism på. Därtill visar vi att betydelsen av nationalism-dimensionen vuxit sig stark över tid, inte minst under den senaste 10–15 åren.

Titeln till detta bokkapitel har inspirerats av ett aktuellt amerikanskt slagord – *Make America Great Again*. Och det av en speciell anledning. Den amerikanska MAGA-rörelsen med president Donald Trump i centrum har nationalism, amerikansk nationalism, som en ledande ideologisk ledstjärna. Men en återuppväckt nationalism är inte något exklusivt för USA. Samma fenomen återfinns i många länder över hela världen, inte minst i Västeuropa. I de senaste nationella valen i tretton av femton länder i västra Europa har partier på högerkanten med ett nationalistiskt budskap, en EU-kritisk inställning och fokus på färre invandrare vunnit ett ökat stöd bland väljarna (Nordsieck, 2026). Bland dessa länder med ökat stöd för partier med nationalistiska idéer finns Sverige (Sverigedemokraterna), men också stora europeiska länder som Tyskland (AfD), Storbritannien (Reform), Frankrike (RN) och Italien (FdI).¹

Nationalistiska tankar är på frammarsch. Vi kan också notera det i opinionsmätningar. I de göteborgska valundersökningarna finns sedan många val tillbaka en fråga om svarspersonerna tycker det är bra att ”Satsa på ett samhälle som slår vakt om traditionellt svenska värden”. Resultaten visar på en tydlig ökning i andelen som tycker det är bra – från 41 procent 2014, över 51 procent 2018 till 56 procent 2022.² Starkast stöd återfinns bland personer ideologiskt till höger och bland Sverigedemokraternas väljare.

Orsaken till att vi i rubriken talar om att göra Sverige kärnkraftsstort igen är att vi i förra årets SOM-undersökning fann ett nytt men samtidigt förhållandevis tydligt

samband mellan svenska folkets åsikter om kärnkraft och inställning till nationalistiska idéer (Holmberg & Rönnerstrand, 2025). För att använda ytterligare ett amerikanskt uttryck – *There is a new kid on the block*. En nygamal konfliktlinje – grad av nationalism – har börjat visa ett samband med vilka åsikter svenska väljare har när det gäller kärnkraft. De två tidigare dominerande konfliktdimensionerna som inverkat på kärnkraftsopinionen – miljöåsikter och vänster-högerposition – har fått konkurrens av den nygamla nationalism-dimensionen.

Vår uppgift i detta kapitel är att fördjupa prövningen av hypotesen att grad av nationalistiska föreställningar spelar en roll för ställningstaganden i kärnkraftsfrågan, därtill en ökande roll över tid. Vi gör det via tre olika analyser – sambandsstudier byggda på SOM-data från undersökningen hösten 2025, motsvarande sambandsstudier baserade på data från Valundersökningen 2022 och för det tredje tidsseriemätningar utifrån både SOM-undersökningar och valundersökningar tillbaka till 1990-talet. Vår hypotes är, för det första, att finna tydliga och oberoende effekter av olika nationalistindikatorer på människors åsikter om kärnkraft och, för det andra, att dessa effekter skall ha vuxit och blivit starkare under senare år.

Men vi börjar mer konkret. Frågan är vad som har hänt med svenska folkets inställning till kärnkraft efter valet 2022, då opinionsstödet för en kärnkraftssatsning var uppe på rekordnivåer (54 procent). I SOM-undersökningen 2023 och 2024 kunde en viss tendens till nedgång noteras för stödet för kärnkraften. Undran nu är om den mindre nedgången fortsatt?

Kärnkraftsanhängarna leder fortsatt klart

Den svaga nedgången i stödet för kärnkraften tilltog inte 2025. Andelen personer som vill använda kärnkraften långsiktigt minskade obetydligt från 50 procent 2023/24 till 49 procent 2025. Det stora försprång som kärnkraftsanhängarna erövrade 2022 är fortfarande intakt. Andelen svenskar som vill avveckla kärnkraften på lång sikt är sedan 2022 endast kring 30 procent.³

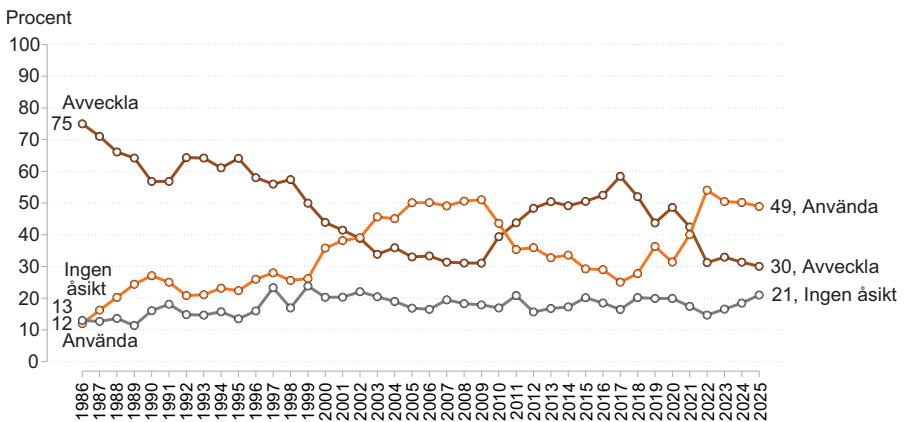
Något som däremot minskat är kärnkraftens närvaro i medier. I mediearkivet Retrievers undersökningar förekommer ordet kärnkraft med olika varianter och sammanskrivningar klart mindre ofta 2025 jämfört med under valåret 2022 – 23 830 gånger respektive hela 59 544 gånger.⁴ Kärnkraften är inte en lika het fråga inför valet 2026 som den var i valet 2022.

I figur 1 redovisas SOM-institutets mätningar av kärnkraftsopinionens utveckling alla år ända tillbaka till den första mätningen 1986.⁵ Det är en dramatisk resa som visas. Andelen svenskar som var för en långsiktig avveckling av kärnkraften var hela 75 procent 1986, några månader efter härdsmältan i Tjernobyl (Holmberg, 1988; Westerståhl & Johansson, 1991). Idag är motsvarande andel endast cirka 30 procent. En stor del av denna nedgång inträffade kring millenniumskiftet 1998 till 2003, då kärnkraften började avvecklas i Barsebäck. Under de åren sjönk stödet för avvecklingsförslaget från 57 till 34 procent. Nedstängningen av Barsebäck under en

S-regering hade inte stöd av folkopinionen. Inte ens bland S-anshängare fanns en majoritet för nedläggningen av reaktorerna i Barsebäck (Holmberg, 2005). Hårdsmältan i Fukushima 2011 innebar ett uppsving några år för avvecklingsåsikten. En uppgång som toppade i samband med den breda Energiöverenskommelsen åren 2016/17. När sedan först Kristdemokraterna och sedan Moderaterna lämnade överenskommelsen började stödet för avvecklingsidén minska igen.

Kärnkraftsanhängarnas tillväxt sedan Tjernobylyolyckan är lika spektakulär – från ett svagt stöd på endast 12 procent 1986 upp till 49 procent i senaste SOM-undersökningen 2025. Uppgången syns tydligast åren omedelbart efter olyckan i Tjernobyl när katastrofeffekten långsamt avtog, åren när Barsebäck stängdes och åren 2021/22 när Tidöpartierna framgångsrikt propagerade för att Sverige långsiktigt skulle satsa på mer kärnkraft.

Figur 1 Avveckla eller använd kärnkraften på lång sikt?
Opinionsutvecklingen, 1986–2025 (procent)

Kommentar: Olika enkätfrågor om kärnkraft åren 1986–2020 med formuleringar och resultat redovisas i Holmberg 2021. Tack till Per Hedberg och Erik Jönsson för datakörningar och sammanställningar. Svartalternativ 1–2 har klassificerats som *Avveckla* och 3–4 som *Använda*. Svartalternativen har ändrats något genom åren. Se Holmberg/Jönsson 2021 för fullständiga frågeformuleringar.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 1986–2025.

Stabiliteten i stödet för kärnkraften åren 2023–2025 kan också ses i tre andra SOM-frågor om kärnkraft. De handlar om huruvida Sverige i framtiden skall satsa mer eller mindre på kärnkraft, om svenska folket mer allmänt är positiva eller negativa till kärnkraft och om Sverige på lång sikt bör avveckla kärnkraften. Resultaten för alla dessa tre frågor pekar på mycket små eller inga förändringar mellan 2023 och 2025.⁵ Stiltje och en tydlig övervikt för kärnkraftsanhängarna råder.⁷

Kärnkraftsåsikter i olika sociala och politiska grupper

Det är frestande att citera det franska ordstävets *Plus ça change, plus c'est la même chose*. Ju mer saker och ting förändras, desto mer förblir de som de var. Svenska folkets inställning till kärnkraft har förändrats mycket påtagligt sedan folkomröstningen 1980 (Holmberg & Asp, 1984). Stödet för att använda kärnkraften långsiktigt har ökat radikalt och har idag en klar övervikt i opinionen. Den förändringen kan iakttas i alla sociala och politiska grupper. Men de åsiktsskillnader mellan olika sociala och politiska grupper som fanns 1986 eller även i folkomröstningen 1980 återfinns i mycket stor utsträckning fortfarande 2025. Ett större stöd för kärnkraften idag i alla grupper, men skillnaderna i stöd är i allt väsentligt desamma som tidigare. Gamla sanningar är fortfarande giltiga. Skyttegravarna är i mycket desamma som under 1970/80-talen. Det är fortfarande män, äldre, högre tjänstemän och företagare som är mest positiva till att använda kärnkraften. Minst positiva tenderar, som tidigare, kvinnor, yngre, arbetare och jordbrukare att vara. Resultaten i tabell 1 visar i större detalj att de mönstren fortsatt återfinns i SOM-undersökningen 2025.

Dock, åsiktsskillnaderna mellan olika sociala grupper skall inte dramatiseras. De finns men är – med ett tydligt undantag – oftast beskedliga. Undantaget är åsiktsskillnaden mellan kvinnor och män. Den är mycket tydlig och är en av de största skillnader i politiska åsikter som vi kan notera i Sverige mellan könen. I mätningen 2025 vill en klar majoritet bland män långsiktigt använda kärnkraften (63 procent). Motsvarande andel bland kvinnor är endast en minoritet om 36 procent.

Med kön som ett stort undantag, är alltså åsiktsskillnader mellan olika sociala grupper förhållandevis små. Klart större skillnader finner vi när vi ser på olika politiska gruppers inställning till kärnkraften. Och så har det alltid varit ända sedan energi och kärnkraft blev en stridsfråga i svensk politik på 1970-talet (Holmberg m.fl., 1977). Konflikten om kärnkraften är i allt väsentligt en politisk-ideologisk kamp, inte en motsättning mellan olika socioekonomiska grupper.

Denna ideologiska motsättning syns tydligast när det gäller hur personer till vänster respektive till höger på den i Sverige dominerande vänster-högerdimensionen bedömer nödvändigheten av att utnyttja kärnkraft som en energikälla. Andelen svenskar med en ideologisk position klart till vänster som vill använda kärnkraften långsiktigt var 23 procent i 2025 års undersökning. Motsvarande andel bland personer klart till höger var mycket högre, hela 80 procent. Kampen om kärnkraften är till stor del en ideologisk kamp mellan vänster och höger i Sverige.

Tabell 1 Andel som är för att kärnkraften används efter social och politisk grupptillhörighet, 2010–2025 (procent)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Samtliga	44	35	36	33	34	30	29	26	28	37	31	40	54	50	50	49
Man	57	49	47	47	47	44	40	36	40	54	44	55	67	66	67	63
Kvinna	31	23	25	19	22	18	19	14	16	20	20	26	42	37	38	36
16–29 år	30	21	25	23	28	21	24	23	21	35	27	37	45	39	38	41
30–49 år	41	36	34	35	34	28	31	23	27	36	34	41	51	54	50	45
50–64 år	40	38	40	34	33	30	29	29	30	38	34	41	59	55	57	56
65–90 år	49	40	40	34	36	33	30	24	30	37	29	40	56	49	50	50
Lågutbildade	40	30	36	31	30	28	28	26	21	39	26	42	48	48	47	50
Medellåg	45	32	35	38	39	32	30	29	29	39	32	40	63	52	58	53
Medelhög	44	40	37	32	36	27	29	23	32	36	36	41	57	55	55	54
Högutbildade	47	40	37	32	31	28	30	23	28	35	33	43	49	51	48	49
Arbetarhem	35	31	30	29	28	25	26	23	24	32	28	39	53	49	48	49
Tjänstemannahem	55	41	40	35	36	32	32	26	29	39	35	40	53	52	52	50
Högre tjänstemannahem	56	55	57	49	46	39	40	30	41	41	43	53	69	59	65	59
Jordbrukarhem	43	25	26	25	35	21	13	19	19	36	23	38	57	49	52	47
Företagarhem	50	38	52	36	46	38	34	37	39	54	40	52	64	63	57	59
Landsbygd	40	32	35	32	32	30	20	29	22	40	32	43	60	56	55	55
Tätort	42	32	39	38	34	31	26	22	27	35	33	45	62	54	52	50
Stad	47	38	38	33	35	30	32	28	31	37	32	42	55	51	54	54
Storstad	43	36	32	31	35	26	32	18	27	35	32	34	43	47	44	40
Klart till vänster	22	22	18	20	11	9	13	15	10	19	12	16	25	27	18	23
Något till vänster	27	26	28	23	25	17	16	14	17	23	23	25	39	35	41	39
Varken vänster/höger	38	29	27	27	31	23	26	20	24	29	22	35	47	44	42	43
Något till höger	58	43	52	45	47	43	39	33	39	47	45	58	72	74	72	70
Klart till höger	70	60	67	58	56	56	60	54	53	65	62	74	88	83	82	80
V	14	21	13	12	16	15	15	12	8	17	10	17	22	23	19	24
S	33	29	27	25	26	16	20	17	18	25	20	26	41	38	40	38
MP	13	10	18	11	8	8	2	13	7	14	18	11	12	17	19	17
C	38	25	27	17	32	27	24	23	17	27	23	34	43	42	44	38
FP/L	62	53	43	38	49	45	50	33	33	32	42	61	70	68	63	58
KD	51	39	34	40	42	46	20	23	31	56	49	67	71	62	67	65
M	63	51	58	53	53	39	43	35	49	55	45	62	80	75	75	73
SD	63	54	50	49	49	53	48	50	50	55	55	66	81	79	78	73
FI	-	-	-	-	-	12	0	5	11	-	-	-	-	-	-	-
Inget parti	24	21	16	20	24	25	19	19	20	28	23	25	43	43	38	38

Kommentar: Frågeformuleringen redovisas i not 1. 3. Frågan om ideologisk position löd *Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan skala?*. Samtliga som deltagit i den nationella SOM-undersökningen ingår i procentbasen. Antalet svarspersoner har varierat mellan 1 500–1 900 respektive undersökningsår.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2010–2025.

Partisimpatier är kopplade till vänster-högerideologi och har ända sedan kärnkraften politiserades för femtio år sedan varit en viktig faktor som medverkat till att forma svenska folkets åsikter om kärnkraften. I vår senaste mätning 2025 vill 73 procent av både Moderaternas och Sverigedemokraternas anhängare se en långsiktig användning av kärnkraften. Bland sympatisörer till Vänsterpartiet och Miljöpartiet är motsvarande resultat endast 24 respektive 17 procent (se tabell 1). Differensen mellan M/SD-anhängares och V/MP-anhängares kärnkraftsåsikter är mycket stora – kring eller något över 50 procentenheter. Det är uppenbart att åsikter om kärnkraft fortsatt i mycket hög grad är strukturerad av väljarnas partisimpatier.

Kärnkraften splittrar därtill mycket tydligt personer som sympatiserar med de regerande Tidöpartierna från personer som stödjer något oppositionsparti. Bland Tidöpartiernas anhängare är det i samtliga fall klara majoriteter som vill använda kärnkraften långsiktigt – bland liberaler 58 procent, bland kristdemokrater 65 procent och bland moderater och sverigedemokrater 73 procent. Motsvarande resultat bland oppositionens sympatisörer är helt annorlunda. Bland dem är det endast minoriteter som vill använda kärnkraften på lång sikt – bland vänsterpartister 24 procent, bland socialdemokrater 38 procent, bland miljöpartister 17 procent och bland centerpartister 38 procent. Ett påtagligt polariserat läge.

Nationalism påverkar synen på kärnkraft

Länge var de två. Men på senare år är de i stället tre. Det vi syftar på är de politiska dimensioner som formar människors uppfattning om kärnkraft. Den gröna dimensionen har varit kopplad till svenskarnas syn på kärnkraften allt sedan frågan politiserades för ett halvt sekel sedan. Vänster-höger-dimensionen gjorde sitt intåg under slutet av 1980-talet och början av 1990-talet. Nyttillskottet är nationalismen, något som vi fann genom analys av data från SOM-undersökningen 2024 (Holmberg & Rönnerstrand, 2025).

Låt oss nu rikta blicken mot data för 2025. Analytiskt vill vi förstå påverkan av de tre dimensionerna på inställningen till kärnkraft, under kontroll för kön, ålder och utbildning. Vi använder en fråga där respondenterna får svara på hur dom ställer sig till en rad energislag, däribland kärnkraft.

Resultaten från analysen visar att samtliga tre förklaringsfaktorer uppvisar ett oberoende signifikant samband med inställningen till kärnkraft, även med hänsyn taget till kön, ålder och utbildning. Personer med högerideologi och med nationalistiska värderingar är mer positiva till kärnkraft, medan intresse för miljön uppvisar ett negativt samband. De som är intresserade av miljön tenderar att vara mer negativa till kärnkraft.

Eftersom variablerna är standardiserade går det att jämföra regressionskoefficienterna med varandra. I tabell 2, modell 4 – där samtliga tre förklaringsfaktorer ingår – framkommer att den starkaste förklaringskraften har position på vänster-högskalan. Därefter kommer nationalistindexet som mäter graden av nationa-

listiska värderingar. Indexet består av tre frågor som kretsar kring nationalism och invandring. Dessa är inställning till flyktingar, synen på ett mångkulturellt samhälle och drivkraften för återvandring.⁷ Minst förklaringskraft har således intresse för miljön, även om denna faktor också är signifikant. På det hela taget är utfallet mycket likt motsvarande analys på data från 2024 (Holmberg & Rönnerstrand, 2025), samt motsvarande analysmodell med data från Valundersökningen 2022 (tabell A2 i appendix).

Tabell 2 *Inställning till kärnkraft efter tre ideologiska dimensioner, 2025 (standardiserade regressionskoefficienter, standardfel)*

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4
Vänster-höger	1.907*** (0.0976)	-	-	1.280*** (0.118)
Nationalistindex		2.249*** (0.130)	-	1.061*** (0.155)
Miljöintresse			-1.412*** (0.133)	-0.687*** (0.126)
Konstant	2.199*** (0.166)	-0.526* (0.263)	4.990*** (0.254)	1.758*** (0.347)
N	1 488	1 488	1 488	1 488
R ²	0,2717	0,2379	0,1492	0,3131

Kommentar: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$, standardfel inom parentes. Under kontroll för kön, ålder och utbildning. Frågan löd *Allmänt sett, vilken är din inställning till följande energikällor?*. Svarsskalan var *Mycket positiv, Ganska positiv, Varken positiv eller negativ, Ganska negativ, Mycket negativ* och *Ingen uppfattning*. Alla variabler i tabellen är standardiserade och går mellan 0–1. Respondenter som saknar uppfattning är uteslutna från analysen. För måttet på Nationalistindex se not 7. För att mäta intresse för miljön användes frågan *Hur intresserad är du i allmänhet av miljöfrågor?*.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

För att undersöka i vilken mån kopplingen mellan nationalism och inställning till kärnkraft är beroende av mättekniken har vi gjort en liknande analys med en indikator på subjektiv nationalism (tabell A1 i appendix). Vi använder oss av frågan: 'Jag betraktar mig själv som...nationalist', med svarsalternativen 'Stämmer helt', 'Stämmer delvis', 'Stämmer inte särskilt bra' och 'Stämmer inte alls'. I denna analys använder vi en fråga om Sverige på lång sikt bör avveckla kärnkraften.

Sammantaget påminner resultaten om det vi ser i tabell 2. Samtliga tre indikatorer är signifikant kopplade till inställningen till kärnkraft, även under kontroll för varandra och för kön, ålder och utbildning. Vänster-högerposition är den viktigaste faktorn. En skillnad är att subjektiv nationalism är en signifikant, men

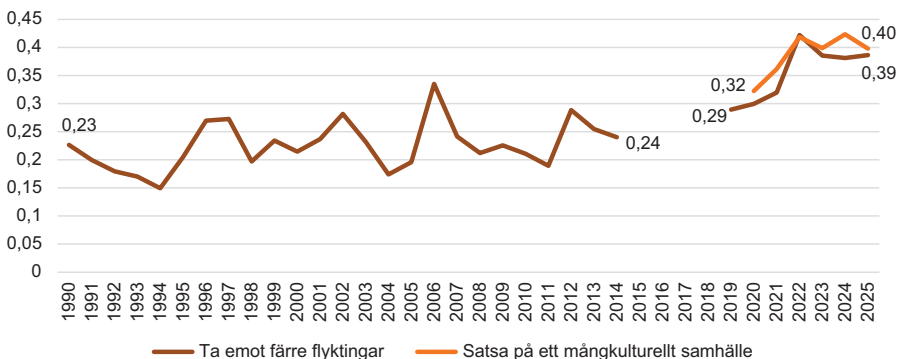
ändock svagare prediktor än indexet som mäter nationalism. Prioritering av miljön ("en ren värld") visar sig vara en viktigare faktor. I en motsvarande analys av data från Valundersökningen 2022 finner vi övervägande samma resultat (tabell A3 i appendix). Slutsatsen är att även måttet på subjektiv nationalism är signifikant kopplat till en motvilja att avveckla kärnkraften.

Nationalism och kärnkraft över tid

I våra analyser av data från 2024 fann vi ett samband mellan nationalism och inställning till kärnkraft. Data från 2025 visar på ett närmast identiskt utfall. Givet detta tydliga utfall blir det intressant att fråga sig när i tiden som nationalism växte fram som en viktig faktor för att förstå svenskarnas inställning till kärnkraft, eller om det alltid varit så?

Till vår hjälp för att besvara denna fråga har vi två datamaterial. Dels data från SOM-undersökningen tillbaka till början av 1990-talet. Och dels data från Valundersökningen tillbaka till 1998, som genomförs i samband med de allmänna valen i Sverige.

Figur 2 Korrelationen mellan inställning till satsningar på kärnkraft och syn på flyktingar respektive mångkultur, 1990–2014 och 2019–2025 (Pearsons korrelationskoefficient)

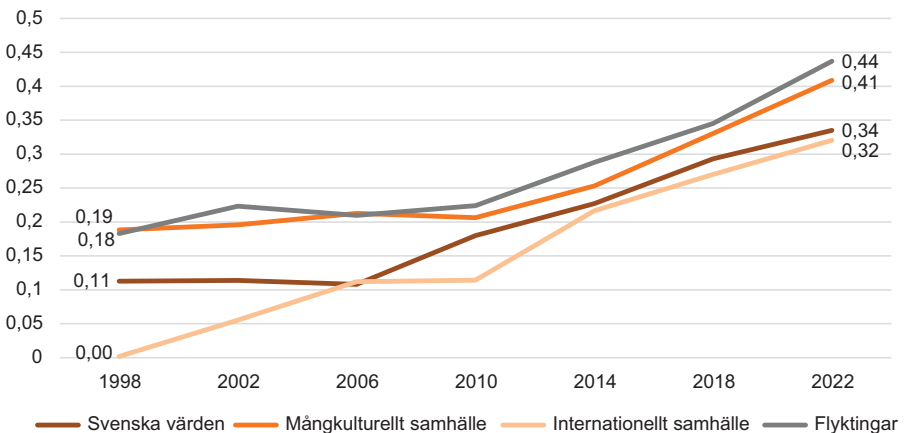
Kommentar: Frågan för att mäta inställning till kärnkraft löd *Wilken är Din åsikt om kärnkraftens långsiktiga användning som energikälla i Sverige*. Svartalternativen löd *Avveckla kärnkraften snarast*, *Avveckla kärnkraften, men utnyttja de kärnkraftsreaktorer vi har tills de tjänat ut*, *Använd kärnkraften och ersätt de nuvarande reaktorerna med som mest lika många nya som idag*, *Använd kärnkraften och bygg fler reaktorer än de nuvarande i framtiden* och *Ingen uppfattning*. Genom åren har det varit viss variation i fråga och svarsalternativ, se Holmberg & Jönsson, 2021. Frågorna för att mäta syn på flyktingar och mångkultur, se figuren. Svartalternativen löd *Mycket bra förslag*, *Ganska bra förslag*, *Varken bra eller dåligt förslag*, *Ganska dåligt förslag* och *Mycket dåligt förslag*.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 1990–2014 och 2019–2025.

Det går att se tydliga tendenser till en koppling mellan syn på kärnkraften och attityden till att ta emot färre flyktingar respektive mångkultur. Det har funnits en viss koppling under hela den undersökta perioden, men denna koppling har blivit starkare från och med valåret 2022, då kärnkraften blev en valfråga.

Låt oss nu titta närmare på data från valundersökningarna (Oscarsson m.fl., 2024). Figur 3 visar samma tendens som vi ser i data från SOM-undersökningen. Samvariationen mellan inställning till kärnkraft och nationalistiska åsikter har ökat under senare tid. En av indikatorerna visar på en stadig ökning i korrelation sedan 1998 och framåt. Det gäller inställningen till ett internationellt samhälle. För övriga tre indikatorer ser valåret 2014 ut att vara en brytpunkt då sambandet blir starkare.

Figur 3 Korrelationen mellan inställning till satsningar på kärnkraft och fyra indikatorer på nationalism, 1998–2022 (Pearsons korrelationskoefficient)

Kommentar: Frågan för att mäta inställning till kärnkraft, se figur 1. Frågeformuleringarna löd *Nedan finns en lista med förslag på olika slags samhällen som en del människor anser att vi bör satsa på i framtiden i Sverige. Vad anser du om de olika förslagen? följt av Satsa på ett samhälle som slår vakt om traditionellt svenska värden, Satsa på ett mångkulturellt samhälle med stor tolerans gentemot människor från andra länder med andra religioner och levnadssätt samt Satsa på ett samhälle med mer internationell inriktning och mindre av gränser mellan folk och länder.* Svarsskalan var elvgradig, från 0 *Mycket dåligt förslag* till 10 *Mycket bra förslag*. Frågeformuleringen var *Vilken är din åsikt om följande förslag?* följt av *Ta emot färre flyktingar i Sverige.* Svarsalternativen löd *Mycket bra förslag, Ganska bra förslag, Varken bra eller dåligt förslag, Ganska dåligt förslag* och *Mycket dåligt förslag*.

Källa: Den svenska Valundersökningen 1998–2022.

Må kraften vara med dig

”Sverige är en stark kärnkraftsnation, men ska bli ännu starkare. Nu tar regeringen nästa steg för att förtydliga statens roll i en effektiv utbyggnad av kärnkraft”

Energi- och näringsminister Ebba Busch 2026-03-11

Den starka kärnkraftsnationen Sverige skall storsatsa på ny kärnkraft och staten skall spela en viktig roll i processen. Det var budskapet från Energi- och näringsminister Ebba Busch i samband med att en ny utredning presenterades inom regeringens kärnkraftsprogram. Citatet rimmade väl med de resultat vi redovisat i detta kapitel. Det finns ett samband mellan nationalism och stöd för satsningar på kärnkraft.

Sambandet är inte nytt. I vårt kapitel i SOM-antologin 2025 visade vi att vid sidan av vänster-högerposition och gröna värderingar var nationalism en viktig faktor för att förklara svenskarnas syn på kärnkraft. I detta kapitel har vi bekräftat detta fynd och fördjupat analysen både metodologiskt och substantiellt.

Vi har visat att huvudresultaten replikerar, inte bara med nya data från 2025 utan också med en liknande analys baserad på data från Valundersökningarna. Vi har också kunnat visa att sambandet återfinns även när man använder ett subjektivt mått på nationalism, det vill säga att låta respondenterna själva svara på i vilken grad de är nationalister eller inte.

Men det viktigaste bidraget är ändå analysen över tid. Visst finns det utrymme att fördjupa analysen i framtida forskning, men redan nu kan vi visa att nationalism spelat en viss roll för synen på kärnkraft under flera decennier. Det är dock under de senaste åren som denna faktor vuxit sig starkare när det gäller att förstå kärnkraftsopinionen i Sverige.

Vi vet sedan tidigare att personer till höger ideologiskt stödjer kärnkraft mycket mer än dem till vänster. Det kan tyckas paradoxalt eftersom traditionell ekonomisk höger inte anses rimma särskilt väl med så omfattande, närmast planekonomisk statlig intervenering som kärnkraften kräver, till exempel genom statliga lån och prisgarantier, eller genom statligt ägande och drift. Det är dock mer i linje med en form av ekonomisk nationalism som växer fram, inte minst i USA. Där har staten en central roll i att skydda inhemska ekonomiska (nationella) intressen. Nu kan vi se en tendens till en liknande nationell satsning på kärnkraft i Sverige.

Noter

- ¹ Även i våra nordiska grannländer har nationalkonservativa partier gått framåt i de senaste valen, det gäller Sannfinländarna i Finland, Fremskrittspartiet i Norge och Dansk Folkeparti i Danmark. De två länder där nationellt högerinriktade partier gått något bakåt i de senaste valen är Spanien (Vox) och Nederländerna (PVV).
- ² Frågan besvaras på en skala mellan 0 (dåligt) till 10 (bra). Svar mellan 6–10 har klassificerats som bra.
- ³ Enkätfrågan har följande lydelse: Vilken är Din åsikt om kärnkraftens långsiktiga användning som energikälla i Sverige. De fullständiga resultaten för SOM-undersökningen 2025 blev: Avveckla kärnkraften snarast 5 procent, Avveckla kärnkraften, men utnyttja de kärnkraftsreaktorer vi har tills de tjänat ut 25 procent, Använd kärnkraften och ersätt de nuvarande reaktorerna med som mest lika många nya som idag 21 procent, Använd kärnkraften och bygg fler reaktorer än de nuvarande i framtiden 28 procent, Ingen uppfattning/ej svar 21 procent. Antal svars personer 1 893.
- ⁴ Ett tack till Erik Elwing som tagit fram Retrievers mätresultat.
- ⁵ Andel svarande med en positiv stödjande åsikt för kärnkraft är följande för åren 2023 respektive 2025: Andel mycket/ganska positiv till kärnkraft 48/45 procent, Andel använda kärnkraft långsiktigt 46/46 procent samt Andel satsa mer/ satsa ungefär som idag 58/56 procent. Fullständiga frågeformuleringar och resultat återfinns i Axelsson & Holmberg, 2026.
- ⁶ En ytterligare kärnkraftsfråga ställdes i SOM-undersökningen 2025. Den gällde uranbrytning i Sverige och var en bra/dåligt-förslagsfråga med följande formulering: Tillåta uranbrytning i Sverige: Mycket bra 7 procent, Ganska bra 16 procent, Varken eller 35 procent, Ganska dåligt 18 procent, Mycket dåligt 17 procent, Ej svar 7 procent. Utfallet visar på en övervikt för motstånd mot uranbrytning (35 mot 23 procent) och en betydande andel utan bestämd åsikt (42 procent).
- ⁷ Detta additiva index (0–1) består av utfallet av tre frågor som är formulerade som påståenden som respondenter skall ta ställning till. Dessa är: 'Ta emot färre flyktingar i Sverige', 'Satsa på ett mångkulturellt samhälle' och 'Öka incitamenten för återvandring'. Alpha-värdet är 0.69.

Referenser

- Axelsson, S., & Holmberg, S. (2026). *Svenska folkets åsikter om olika energikällor 1999–2025*. MEK Rapport 2026:2. Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet.
- Finansdepartementet & Klimat- och näringslivsdepartementet. (2026, 11 mars). *Ny utredning ska stärka statens roll i kärnkraftsutbyggnaden* [Pressmeddelande].
- Holmberg, S. (2005). Kärnkraftsanhängarna behåller ledningen. I S. Holmberg & L. Weibull (Red.), *Lyckan kommer, lyckan går*, (s. 207–219). SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Holmberg, S. (2021). *Swedish Opinion on Nuclear Power 1986–2020*. SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Holmberg, S., & Jönsson, E. (2021). Svenska folkets åsikter om olika energikällor 1999–2020. Rapport 2021:3. Göteborgs universitet.
- Holmberg, S., & Rönnerstrand, B. (2025). Kärnkraftsopinionens ideologiska förankring. I B. Rönnerstrand, A. Carlander, P. Öhberg & A. Bergström (Red.), *I rörelse*, (s. 253–263). SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Holmberg, S., Westerståhl, J., & Branzén, K. (1977). *Väljarna och kärnkraften*. Publica.
- Holmberg, S., & Asp, K. (1984). *Kampen om kärnkraften*. Publica.
- Holmberg, S. (1988). *Svenska folkets åsikter om kärnkraft och slutförvaring efter Tjernobyl*. SKN rapport 30. Statens kärnbränslenämnd.
- Nordsieck, W. (2026). *Parties and Elections in Europe, The database about parliamentary elections and political parties*.
- Oscarsson, H. E., Bäckstedt, F., Cederholm Lager, A., Karlsson, R., & Solevid, M. (2024). *Väljarna och valet 2022*. Valforskningsprogrammet vid Göteborgs universitet.
- Retriever. (2026). Mediarkivet. Stockholm.
- Westerståhl, J., & Johansson, F. (1991). Chernobyl and the Nuclear Power Issue in Sweden: Experts, Media and Public Opinion. *International Journal of Public Opinion Research*, 3(2), 115–131.

APPENDIX

Tabell A1 *Inställning till kärnkraft efter tre ideologiska dimensioner, 2025 (regressionskoefficienter och standardfel)*

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4
Vänster-höger	2.399*** (0.125)	-	-	2.185*** (0.137)
Subjektiv nationalism	-	0.960*** (0.105)	-	0.295** (0.104)
Prioritering av miljön	-	-	-1.249*** (0.216)	-0.567** (0.195)
Konstant	1.852*** (0.176)	1.259*** (0.237)	4.859*** (0.435)	2.546*** (0.426)
N	1 380	1 380	1 380	1 380
R ²	0.2577	0.1139	0.0830	0.2657

Kommentar: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$, standardfel inom parentes. Under kontroll för kön, ålder och utbildning. Frågan löd: *Sverige bör på lång sikt avveckla kärnkraften?* Svarsskalan var *Mycket bra förslag, Ganska bra förslag, Varken bra eller dåligt förslag, Ganska dåligt förslag* och *Mycket dåligt förslag*. Respondenter som saknar uppfattning är uteslutna från analysen. För mäta subjektiv nationalism användes följande fråga *Jag betraktar mig själv som...nationalist. Svarsalternativen var Stämmer helt, Stämmer delvis, Stämmer inte särskilt bra och Stämmer inte alls*. För att mäta prioritering av miljön användes frågan *Hur viktigt är följande saker för dig? En ren värld*. Svarsskalan var *Mycket viktigt, Ganska viktigt, Varken viktigt eller oviktigt, Inte särskilt viktigt* och *Inte alls viktigt*.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Tabell A2 Inställning till kärnkraft efter tre ideologiska dimensioner, 2022 (regressionskoefficienter och standardfel)

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4
Vänster-höger	2.673*** (0.081)	-	-	1.642*** (0.093)
Nationalistindex	-	2.511*** (0.092)	-	0.867*** (0.103)
Miljöintresse	-	-	-2.260*** (0.076)	-1.252*** (0.082)
Konstant	2.261*** (0.103)	2.178*** (0.111)	4.686*** (0.106)	2.931*** (0.124)
N	3 442	3 442	3 442	3 442
R ²	0,284	0,225	0,251	0,362

Kommentar: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$, standardfel inom parentes. Under kontroll för kön (man, kvinna), ålder (18–29 år, 30–49 år, 50–64 år, 65+ år) och utbildning (Grundskola, Gymnasium, Högskola). Nationalistindex är det genomsnittliga svaret på de tre frågorna om viljan att Satsa på ett samhälle som slår vakt om traditionella svenska värden, Satsa på ett *mångkulturellt samhälle med stor tolerans gentemot människor från andra länder* (omvänd) samt *Satsa på ett samhälle med mer internationell inriktning och mindre av gränser mellan folk och länder* (omvänd). Frågeformuleringen för miljöintresse var *Satsa på ett miljövänligt samhälle även om det innebär sänkt materiell levnadsstandard*. Svartalternativen går från 0 *Mycket dåligt förslag* till 10 *Mycket bra förslag*. Svartpersonerna ombads att placera partierna längs en skala från 0 *Vänster* till 10 *Höger* följt av frågeformuleringen *Och var skulle du placera dig själv på samma skala?*

Källa: Valundersökningen 2022.

Tabell 3A *Inställning till kärnkraft efter tre ideologiska dimensioner, 2022 (regressionskoefficienter och standardfel)*

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4
Vänster-höger	2.754*** (0.121)	-	-	1.949*** (0.136)
Subjektiv nationalism	-	1.258*** (0.109)	-	0.204* (0.103)
Miljöintresse	-	-	-2.278*** (0.113)	-1.387*** (0.120)
Konstant	2.194*** (0.152)	2.944*** (0.164)	4.603*** (0.156)	3.162*** (0.172)
N	1 497	1 497	1 497	1 497
R ²	0,306	0,139	0,263	0,369

Kommentar: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$, standardfel inom parentes. Under kontroll för kön (man, kvinna), ålder (18–29 år, 30–49 år, 50–64 år, 65+ år) och utbildning (Grundskola, Gymnasium, Högskola). Frågan om nationalist lyder *Hur stämmer följande påståenden in på dig? Jag betraktar mig som nationalist*. Svartalternativen var *Stämmer helt*, *Stämmer delvis*, *Stämmer inte särskilt väl* samt *Stämmer inte alls*. Frågeformuleringen för miljöintresse var *Satsa på ett miljövänligt samhälle även om det innebär sänkt materiell levnadsstandard*. Svartalternativen går från 0 *Mycket dåligt förslag* till 10 *Mycket bra förslag*. Svartpersonerna ombads att placera partierna längs en skala från 0 *Vänster* till 10 *Höger* följt av frågeformuleringen *Och var skulle du placera dig själv på samma skala?* Korrelationen mellan subjektiv nationalism och nationalistindex är 0,56 (Pearsons korrelationskoefficient).

Källa: Valundersökningen 2022.

